

FINANSMINISTERIET

Europa 2020 -strategin

Finlands nationella reformprogram, våren 2018

Finansministeriets publikationer – 10b/2018

Ekonomiska utsikter

Finansministeriets publikationer 10b/2018

Europa 2020 -strategin

Finlands nationella reformprogram,
våren 2018

Finansministeriet

ISBN:978-952-251-939-9

Layout:

Statsrådets förvaltningsenhet / enheten för informationsstöd och publikationer

Helsingfors 2018

Presentationsblad

Utgivare	Finansministeriet	April 2018	
Författare	Finansministeriet, ekonomiska avdelningen		
Publikationens titel	Europa 2020 -strategin, Finlands nationella reformprogram, våren 2018		
Publikationsseriens namn och nummer	Finansministeriets publikationer 10b/2018		
Diarie-/ projektnummer		Tema	Ekonomiska utsikter
ISBN PDF	978-952-251-939-9	ISSN PDF	1797-9714
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-939-9		
Sidantal	43	Språk	svenska
Nyckelord	EU, finanspolitiken, sysselsättning, forsknings- och utveckling, klimat, utbildning, fattigdom		
Referat	<p>Europeiska rådet antog en tillväxt- och sysselsättningsstrategi år 2010. Visionen i Europa 2020 -strategin som sträcker sig till år 2020 är smart, hållbar och engagerande tillväxt. I strategin fastställs mål för hela EU när det gäller sysselsättning, forsknings- och utvecklingsutgifter, klimatåtgärder, utbildning och fattigdomsbekämpning. Varje medlemsland fastställer sina egna nationella mål.</p> <p>Finlands nationella mål är att höja sysselsättningsgraden bland 20–64-åringar till 78 procent, att använda 4 procent av BNP för forsknings- och utvecklingsutgifter, att uppnå de inom EU överenskomna klimat- och energimålen, att hålla andelen 30–34-åringar med högskoleexamen på 42 procent, att minska andelen 18–24-åringar som hoppar av skolan i förtid till 8 procent samt att minska antalet människor som riskerar leva i fattigdom eller utanförskap.</p> <p>Europeiska unionens råd antar rekommendationer för samtliga medlemsländer i syfte att styra det nationella beslutsfattandet i en tillväxt- och sysselsättningsfrämjande riktning. Rekommendationerna till Finland gäller de offentliga finanserna långsiktiga hållbarhet, förbättring av social- och hälsotjänsternas kostnadseffektivitet, minskning av arbetslösheten och ökning av konkurrensen inom tjänstesektorn samt främjande av företagande och investeringar genom minskning av den administrativa och regleringsmässiga bördan.</p> <p>Regeringen överlåter nu det nionde nationella Europa 2020 -programmet. I programmet beskrivs vilka åtgärder regeringen har vidtagit för att uppnå de nationella målen och hur man reagerat på EU:s rekommendationer. Uppgifterna som ges i programmet möjliggör en detaljerad granskning av Finland på EU-nivå.</p>		
Förläggare	Finansministeriet		
Beställningar/distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtiovarainministeriö	Huhtikuu 2018	
Tekijät	Valtiovarainministeriö, kansantalousosasto		
Julkaisun nimi	Eurooppa 2020 -strategia, Suomen kansallinen uudistusohjelma, kevät 2018		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtiovarainministeriön julkaisu 10b/2018		
Diaari/hankenumero		Teema	Talousnäkömät
ISBN PDF	978-952-251-939-9	ISSN PDF	-
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-939-9		
Sivumäärä	43	Kieli	ruotsi
Asiasanat	EU, talouspolitiikka, työllisyys, tutkimus- ja kehitys, ilmasto, koulutus, köyhyys		
Tiivistelmä	<p>Eurooppa-neuvosto hyväksyi vuonna 2010 kasvu- ja työllisyysstrategian. Vuoteen 2020 ulottuvan Eurooppa 2020 -strategian visiona on älykäs, kestävä ja osallistava kasvu. Strategiassa asetetaan koko EU:ta koskevat tavoitteet työllisyydelle, tutkimus- ja kehitysmenoille, ilmastotoimille, koulutukselle ja köyhyyden poistamiselle. Jokainen jäsenvaltio asettaa vastaavat kansalliset tavoitteet.</p> <p>Suomen kansallisena tavoitteena on nostaa 20–64-vuotiaiden työllisyysaste 78 prosenttiin, käyttää tutkimus- ja kehitysmenoihin 4 % bruttokansantuotteesta, saavuttaa EU:ssa sovitut ilmasto- ja energiatavoitteet, pitää korkeakoulututkinnon suorittaneiden 30–34-vuotiaiden osuus 42 prosentissa, pienentää 18–24-vuotiaiden koulutuksen varhain päättäneiden osuus 8 prosenttiin sekä vähentää köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien määrää.</p> <p>Euroopan Unionin Neuvosto hyväksyy kaikille jäsenvaltioille suosituksia, joilla pyritään ohjaamaan kansallista päätöksentekoa kasvua ja työllisyyttä tukevaksi. Suomelle vuonna 2017 annetut suositukset liittyvät julkisen talouden kestävyteen, sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannustehokkuuden parantamiseen, palkkojen kytkemiseen paremmin tuottavuuden kehitykseen, aktiiviseen työvoimapolitiikkaan, työnteon kannusteiden parantamiseen sekä säätelyn purkamiseen kilpailun lisäämiseksi palveluilla ja investointien edistämiseksi.</p> <p>Hallitus antaa nyt kymmenennen kansallisen Eurooppa 2020 -ohjelman. Ohjelmassa kuvataan, mihin toimiin hallitus on ryhtynyt kansallisten tavoitteiden saavuttamiseksi ja miten EU:n antamiin suosituksiin on reagoitu. Ohjelmassa annetut tiedot mahdollistavat Suomen tilanteen yksityiskohtaisen tarkastelun EU:n tasolla.</p>		
Kustantaja	Valtiovarainministeriö		
Julkaisun myynti/ jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Finance	April 2018	
Authors	Ministry of Finance, Economics Department		
Title of publication	Europe 2020 Strategy , Finland's National Reform Programme, Spring 2018		
Series and publication number	Ministry of Finance publications 10b/2018		
Register number		Subject	Economic Prospects
ISBN PDF	978-952-251-939-9	ISSN (PDF)	1797-9714
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-939-9		
Pages	43	Language	Swedish
Keywords	EU, economic policy, employment, research and development, climate, education, poverty		
<p>The European Council adopted a Strategy for Growth and Employment in 2010. The vision of the Europe 2020 Strategy, which extends to 2020, is smart, sustainable and inclusive economic growth. The strategy sets EU-wide targets for employment, research and development expenditure, climate measures, education and reducing poverty. Each Member State sets its own national targets in accordance with the programme.</p> <p>As part of its national targets, Finland aims to raise the employment rate of 20–64 year-olds to 78%, spend a minimum of 4% of GDP on R&D, achieve the climate and energy targets agreed in the EU, maintain the proportion of</p> <p>30–34 year-olds having completed tertiary-level education at 42%, reduce the proportion of 18–24 year-old early school leavers to 8%, and reduce the number of people living at risk of poverty and social exclusion.</p> <p>The European Council adopts for all Member States recommendations aimed at guiding national decision-making so that it supports growth and employment. The focus in the recommendations issued to Finland in 2017 is on ensuring the sustainability of general government finances, improving the cost-effectiveness of social and health care services, establishing a closer linkage between wages and productivity, pursuing an active labour market policy, providing stronger incentives for work, and introducing deregulation aimed at increasing competition in the service sector and encouraging investments.</p> <p>The Government is now presenting the tenth Europe 2020 National Reform Programme. The programme describes the measures that the Government has initiated to achieve the national targets and how Finland has reacted to the recommendations issued by the EU. The information provided in the programme will serve as a basis for a more detailed examination of Finland's situation at the EU level.</p>			
Publisher	Ministry of Finance		
Publication sales/ Distributed by	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Innehåll

1	Inledning	7
2	Makroekonomiskt läge och scenario	9
2.1	Makroekonomiska utsikter under programperioden	9
2.2	Makroekonomiska effekter av strukturreformerna	11
3	Genomförande av landsspecifika rekommendationer	12
3.1	Långsiktigt hållbara offentliga finanser	12
3.2	Arbetsmarknaden.....	13
3.3	Konkurrens, reglering och investeringar	20
3.4	Hushållens skuldsättning och makrostabilitetspolicyn.....	25
4	Framsteg i att nå nationella mål enligt Europa 2020 -strategin	27
4.1	Sysselsättningsmålet.....	28
4.2	Forsknings- och utvecklingsmålet.....	29
4.3	Klimat- och energimålet	31
4.4	Utbildningsmålet.....	34
4.5	Fattigdomsbekämpning.....	36
5	Eu-fonder	39
6	Institutionella frågor och intressegruppers delaktighet	42
6.1	Beredning av nationella reformprogrammet och intressenters delaktighet	42
6.2	Intressenters delaktighet i beredningen av centrala förnyelseprojekt	42

1 Inledning

Finlands ekonomi fortsatte under år 2017 att återhämta sig i snabb takt efter en mycket utdragen lågkonjunktur. Ekonomin förväntas växa även under de kommande åren, om än i något måttligare takt.

Statsminister Juha Sipiläs regering fokuserar i sin ekonomiska politik på konkurrenskraften, sysselsättningen och den offentliga serviceproduktionen. Målet för regeringens ekonomiska politik är att stoppa skuldsättningen inom den offentliga ekonomin och täcka hållbarhetsunderskottet med besparingar och genom åtgärder som främjar tillväxten och effektiviserar den offentliga serviceproduktionen.

De redan fastslagna direkta anpassningsåtgärderna stärker som planerat de offentliga finanserna med fyra miljarder euro, och detta i kombination med den ekonomiska tillväxten har lett till att underskottet i de offentliga finanserna har minskat avsevärt under de tre senaste åren. Även den offentliga skuldens förhållande till BNP har minskat. Resten av hållbarhetsunderskottet ska täckas via strukturreformer som stärker de offentliga finanserna och ökar sysselsättningen.

Regeringen strävar efter att uppnå en sysselsättningsgrad på 72 procent före regeringsperiodens utgång. Sysselsättningen har ökat i snabb takt i och med det förbättrade ekonomiska läget och de reformer som genomförts på arbetsmarknaden. Sysselsättningsgraden är redan drygt 71 procent, vilket innebär att regeringens mål kan uppnås år 2019.

Beredningen av social- och hälsovårdsreformen (s.k. vårdreformen) framskrider som planerat (kapitel 3.1). Regeringen har överlämnat den reviderade propositionen om vårdreformen i sin helhet till riksdagen för behandling. Ett beslut om lagpaketet ska fattas under våren 2018 före riksdagens sommaruppehåll, och reformen ska träda i kraft år 2020. Målet är att genom vårdreformen kunna minska social- och hälsovårdsutgifterna med 3 miljarder euro före slutet av år 2030.

Regeringen har kommit en bra bit på väg i fråga om arbetsmarknadsreformerna. Nya incitament för arbetssökning har tagits fram genom den s.k. aktiveringsmodellen och genom

att det numera är möjligt att tillfälligt studera och bedriva företagsverksamhet parallellt med utkomstskydd för arbetslösa. Vidare har lägre avgifter för småbarnspedagogik införts för låg- och medelinkomsttagare för att förbättra incitamenten för arbete. Såsom det beskrivs i kapitel 3.2 har aktiva arbetskraftspolitiska åtgärder riktats särskilt till unga och invandrare.

Anpassningen av lönerna till produktivitsutvecklingen har förbättrats i och med att lönebildningen genom förhandlingarna för 2017–2018 har övergått till en fackförbundsdriven modell, där exportbranscherna har bestämt löneförhöjningsmånen. De fackförbund som representerar den inhemska sektorn har noggrant följt exportbranschernas löneuppgörelser, och konkurrenskraften uppskattas fortsätta att öka tack vare de avtalade löneuppgörelserna.

Stora framsteg har gjorts när det gäller att främja konkurrensen (kapitel 3.3). Regleringen av detaljhandeln har avvecklats och trafikmarknaden har öppnats bl.a. genom den nya lagen om transportservice. Dessutom har man grundat en ny organisation i syfte att främja investeringar och innovationer, Business Finland, som sammanför den offentliga innovationsfinansieringen och skapar en plattform för ett bättre samarbete mellan företagen och forskningsinstituten.

Med hjälp av en makrostabilitetspolicy har man strävat efter att bromsa bankernas kreditgivning och därigenom den privata skuldsättningsutvecklingen (kapitel 3.4). För bolån har man fastställt en maximal belåningsgrad, ett s.k. lånetak. Vidare har regeringen kompletterat makrostabilitetsverktygen med en s.k. systemriskbuffert, och rätten till avdrag för räntor på bolån har begränsats.

Finland har framskridit i enlighet med målen för programmet EU 2020 och har redan uppnått målen i fråga om förnybar energi och utbildning. Utsläppen inom den sektor som inte omfattas av utsläppshandeln ökade dock år 2016 framför allt på grund av de ökande trafikutsläppen. När det gäller de mål som mäter fattigdomen och sysselsättningen går utvecklingen framåt mot den målnivå som fastställts för år 2020. Antalet FoU-investeringar minskade avsevärt under den långt utdragna recessionen, och målet att FoU-utgifterna år 2020 ska utgöra 4 procent av BNP kommer sannolikt inte att uppnås trots åtskilliga politiska åtgärder.

2 Makroekonomiskt läge och scenario

2.1 Makroekonomiska utsikter under programperioden

Finlands samhällsekonomi fortsatte att växa år 2017. Enligt Statistikcentralens förhandsuppgifter växte ekonomin med 2,6 procent. Efter några fartfyllda år avmattas tillväxten i Finlands ekonomi till cirka två procent under prognosperioden. Under de närmaste åren stöds ekonomin av både utrikeshandeln och den inhemska efterfrågan. Exportens tillväxt utjämnas och följer tillväxten i världshandeln, och nettoexportens tillväxtstödjande effekt minskar. Hushållens konsumtionsefterfrågan begränsas av den avtagande tillväxten i de reella disponibla inkomsterna. Tillväxten avtar även i fråga om privata investeringar, men investeringsgraden blir mycket hög.

Under åren 2018 och 2019 ökar lönerna i allt snabbare takt. Enhetsarbetskostnaderna stiger, dock i måttligare takt jämfört med konkurrenterna, och den finländska industrins konkurrenskraft ökar alltjämt. Exporten ökar i snabb takt med efterfrågan som drivkraft, och Finland förlorar inte längre marknadsandelar. Varuexporten är den huvudsakliga drivkraften bakom exporten även framöver. Nettoexporten stödjer tillväxten under hela prognosperioden, trots att importen av produktionsmedel ökar. Importen ökar förutom till följd av efterfrågan på produktionsmedel även i och med den inhemska investerings- och konsumtionsefterfrågan. Arbetsproduktiviteten ökar snabbare än på många år.

Den gynnsamma konjunkturen ger de offentliga finanserna ett lyft. Högkonjunkturen leder till större skatteintäkter, vilket stärker både statens och kommunernas finanser. Den offentliga ekonomin börjar komma i balans, men högkonjunkturen eliminerar ändå inte hållbarhetsunderskottet i de offentliga finanserna.

Trots den snabba ekonomiska tillväxten täcker statens inkomster ändå inte utgifterna. Inom lokalförvaltningen är de offentliga finanserna nära balans. Socialskyddsfonderna har länge visat ett klart överskott, men överskottet har minskat kraftigt under det innevarande decenniet på grund av den utgiftsökning som följer av att befolkningen blir allt äldre.

De offentliga samfundens skuld i förhållande till BNP började minska år 2016. Den snabba tillväxten i bruttonationalprodukten minskar skuldkvoten, som torde understiga 60 procent år 2019. När den ekonomiska tillväxten avmattas och de åldersrelaterade utgifterna fortsätter att öka riskerar skuldkvoten att börja öka på nytt under nästa decennium.

Den ekonomiska aktiviteten har stärkts snabbt och på bred bas, vilket har förbättrat situationen på arbetsmarknaden. Sysselsättningen ökade 1,0 procent under år 2017. Enligt Statistikcentralens arbetskraftsundersökning har arbetslösheten minskat mycket långsamt. Detta beror åtminstone delvis på att de dolda arbetslösa och andra som står utanför arbetskraften har aktiverat sig och börjat söka arbete, vilket är normalt när konjunkturläget förbättras. Trenden i arbetslöshetsgraden har redan minskat till 8,5 procent i januari 2018.

Sysselsättningen har mycket goda förutsättningar att fortsätta öka under åren 2018 och 2019. Bruttonationalprodukten fortsätter att öka relativt snabbt och upprätthåller på så sätt efterfrågan på arbetskraft under prognosperioden. I och med att sysselsättningen ökar i allt snabbare takt kämpar vissa områden och branscher redan med en brist på kompetent arbetskraft. I detta sammanhang är det fråga om flaskhalsar på arbetsmarknaden.

Enligt statistiken finns det ingen absolut brist på arbetskraft på den finländska arbetsmarknaden, eftersom det totala antalet arbetslösa alltså är mycket högt. Parallellt med den höga arbetslösheten har också antalet lediga arbetsplatser ökat. Problemet är med andra ord att efterfrågan inte möter utbudet på arbetsmarknaden. Detta vittnar om att arbetslösheten är strukturell.

Den senaste tidens utveckling i Finland visar att arbetslösheten har minskat, men samtidigt har också antalet lediga arbetsplatser ökat. Enligt siffror från både Statistikcentralen och arbets- och näringsministeriet (ANM) har antalet lediga arbetsplatser sedan år 2016 ökat i förhållande till antalet arbetslösa arbetssökande, men arbetsgivarna har inga större svårigheter att hitta arbetskraft på aggregatnivå.

På ett allmänt plan är arbetskraftens rörlighet, satsningarna på kompetens och utbildning, incitamenten och arbetskraftsinvandringen viktiga faktorer när det gäller att lösa matchningsproblemet på arbetsmarknaden. I och med att efterfrågan och utbudet på arbetskraft varierar enligt konjunkturerna är flaskhalsar på arbetsmarknaden emellertid på sätt och vis ett naturligt fenomen. I sista hand leder flaskhalsarna i de branscher som lider av brist på arbetskraft till en högre lönenivå, om man inte hittar någon lösning på problemet med andra medel.

Finlands makroekonomi samt läget och scenarierna för de offentliga finanserna beskrivs närmare i planen för de offentliga finanserna 2019–2022, som publiceras samtidigt som detta dokument, och i Finlands stabilitetsprogram.

2.2 Makroekonomiska effekter av strukturreformerna

Vårdreformen och landskapsreformen framskrider, och de sista lagförslagen har överlämnats till riksdagen i mars 2018. Målet är att genom vårdreformen få till stånd en utgiftsdämpande effekt på 3 miljarder euro före slutet av år 2030. På kort sikt medför reformen också förändringskostnader av engångskaraktär, som tills vidare är förknippade med en stor osäkerhet. De besparingar som följer av reformen uppnås dock huvudsakligen efter prognosperioden.

Många av strukturreformerna strävar efter att skapa en ökad konkurrens och avveckla regleringen, och det är svårt att bedöma vilka makroekonomiska konsekvenser detta kommer att få. Även konsekvenserna av de åtgärder som vidtagits för att öka utbudet på arbetskraft beror i hög grad på hur beteendet förändras, varför det är svårt att göra noggranna bedömningar av konsekvenserna för sysselsättningen och den ekonomiska tillväxten. De sänkta dagvårdsavgifterna har emellertid med hjälp av arbetsutbudets elasticitet bedömts öka sysselsättningen med 4 200 personer i och med att incitamenten för arbete förbättras.

3 Genomförande av landsspecifika rekommendationer

3.1 Långsiktigt hållbara offentliga finanser

Rekommendation 1: föra en finanspolitik som är förenlig med kraven i den förebyggande delen av stabilitets- och tillväxtpakten, vilket innebär att det medelfristiga budgetmålet ska nås år 2018, med beaktande av tillåtna avvikelser kopplade till ovanliga händelser, genomförandet av strukturreformer och investeringar för vilka en tillfällig avvikelse har beviljats; se till att förvaltningsreformen antas och genomförs utan dröjsmål, för att åstadkomma mer kostnadseffektiva social- och hälsovårdstjänster;

Vårdreformen och landskapsreformen

Finland genomför en reform av social- och hälsovården med målsättningen att minska välfärds- och hälsoskillnaderna, förbättra tjänsternas likvärdighet och tillgänglighet samt bromsa kostnadsutvecklingen. Vårdreformen klargör finansieringen av hälso- och sjukvården som helhet, förbättrar samordningen av de olika delarna av systemet och stärker rätt riktade finansiella incitament. Reformen genomförs parallellt med en regionförvaltningsreform (s.k. landskapsreformen), som går ut på att inrätta 18 landskap i Finland.

Ett mål med vårdreformen är att förbättra integrationen av social- och hälsovården samt av servicen på bas- och specialnivå. Genom en klientfokuserad serviceintegration ska reformen se till att klientens servicebehov bedöms ur ett helhetsperspektiv och säkerställa att klienterna får de tjänster som behövs smidigt och i rätt tid. Andra områden som ska utvecklas är samutnyttjandet av journalhandlingar, e-tjänsterna och flerkanalsfinansieringen av social- och hälsovården, som ska förenklas.

I och med förvaltningsreformen övergår organiseringsansvaret för tjänsterna från kommunerna till landskapen den 1 januari 2020. Landskapsfullmäktige för de 18 landskapen ska utses genom val hösten 2018. Alla landskap förbereder sig aktivt inför förändringen.

Under våren 2018 simuleras den nationella styrningen av de kommande landskapen, och som bakgrundsuppgifter används bl.a. information om behovet av social- och hälsovårdstjänster och den uppskattade kostnadsutvecklingen.

I och med reformen överförs ansvaret för organiseringen av social- och hälsovårdstjänsterna från fler än 300 kommuner till 18 landskap, vilket skapar bättre förutsättningar för organiseringen av tjänsterna. En större organisation har bättre möjligheter att anpassa tjänsterna efter befolkningens föränderliga behov, och vid integrering av tjänster uppstår färre gränssytor än tidigare. Detta förbättrar kostnadseffektiviteten.

En förenkling av flerkanalsfinansieringen i fråga om hälso- och sjukvården bereds som en del av vård- och landskapsreformen. Besluten om en förenkling av flerkanalsfinansieringen påverkas också av de beslut som fattas för att genomföra valfriheten. Dessa ändringar samordnas med tidtabellen för genomförandet av vård- och landskapsreformen, och de genomförs etappvis. Ändringarna bereds med hänsyn till att kundernas lagstadgade rättigheter ska tryggas på ett likvärdigt sätt i hela landet och med beaktande av företagshälsovårdens ställning. Arbetsmarknadsparterna medverkar i beredningen, liksom även representanter för kommunerna och de kommande landskapen.

Lagförslaget om valfriheten har reviderats utifrån grundlagsutskottets utlåtande, och regeringen överlämnade sin proposition om valfriheten till riksdagen i mars 2018. Landskapslagen, lagen om ordnandet av social- och hälsovården samt de övriga lagarna som hör till samma paket ska behandlas i riksdagen under vårsessionen 2018. Det första landskapsvalet ska ordnas hösten 2018, och avsikten är att hela reformen träder i kraft den 1 januari 2020.

3.2 Arbetsmarknaden

Rekommendation 2. främja en fortsatt anpassning av lönerna till produktivitsutvecklingen, samtidigt som arbetsmarknadsparternas roll till fullo respekteras; vidta riktade och aktiva arbetsmarknadsåtgärder för att ta itu med de sysselsättningsmässiga och samhälleliga utmaningarna, införa incitament för att ta emot arbete som erbjuds och främja egenföretagande;

Lönebildningen

Regeringen och arbetsmarknadsparterna undertecknade sommaren 2016 det s.k. konkurrenskraftsavtalet, som främjar priskonkurrenskraften inom den finländska produktionen. I samband med konkurrenskraftsavtalet enades parterna om att ändra kollektivavtalen så

att möjligheterna till lokala avtal ökar samt att i samarbete utveckla kollektivavtalsmodellen i en mer exportdriven riktning.

Under löneförhandlingarna för 2017–2018 har industriförbunden fastställt löneförhöjningarna gemensamt, med andra ord har expertsektorn bestämt löneförhöjningsnivån. I praktiken har "Finlands modell" således fungerat som planerat (även om skogsindustrin inte deltog i modellen). Löneförhöjningsnivån blev 1,6 % per år, och 3,2 % i avtalet för två år. Avtalsförhöjningarna inkluderar också poster som fördelas lokalt.

I alla kollektivavtal, inklusive avtalet för servicesektorn, har man hållit sig till de ramar som exportsektorn fastställt, dvs. 3,2 %/24 månader. Om avtalsperioden har varit längre, t.ex. 26 månader, kan förhöjningsnivån på motsvarande sätt vara större. I sådana fall anpassas förhöjningen till en förhöjning på 24 månader. Om förhöjningen i ett avtal som omspannar 26 månader således är t.ex. 3,47, anpassas den till 24 månader enligt följande: $3,47 \cdot (24/26) = 3,2$.

Den pågående förhandlingsomgången har alltså genomfört idén om Finlands modell, i och med att löneförhöjningarna har kopplats till de förhöjningar som fastställts av exportsektorn.

Sänkta avgifter för småbarnspedagogik

I och med en lagändring har avgifterna för småbarnspedagogik sänkts från och med januari 2018. De sänkta klientavgifterna sporrar till sysselsättning, förbättrar familjernas ekonomiska situation och gör det möjligt för flera barn att delta i småbarnspedagogik.

Avgifterna för familjer med små eller medelstora inkomster sänktes, och syskonrabatten för det andra barnet höjdes från 10 till 50 procent. Klientavgifterna sänks med cirka 71 miljoner euro. I och med ändringen får 6 700 fler familjer rätt till avgiftsfri småbarnspedagogik. Inkomstgränserna höjs och avgiftsprocentenheterna förenhetligas. Avgifterna för en tvåbarnsfamilj med medelinkomster (bruttoinkomster sammanlagt 5 900 euro/mån.) sänks med mer än 1 200 euro per år. Reformen uppskattas leda till att cirka 4 200 personer får arbete före år 2021, i och med att avgifternas effekter i form av flitfälla minskar.

Förändring av utkomstskyddet för arbetslösa

Aktiveringsmodellen för utkomstskyddet trädde i kraft den 1 januari 2018. För att få full arbetslöshetsförmån ska en arbetslös arbetssökande i viss mån utföra avlönat arbete, få inkomster av företagsverksamhet eller ta del av sysselsättningsfrämjande tjänster. Om personen under en uppföljningsperiod på 65 dagar inte har varit aktiv på det sätt som krävs, betalas arbetslöshetsförmånen under följande period på 65 utbetalningsdagar till ett be-

lopp sänkt med 4,65 procent. Aktiviteten anses vara tillräcklig om personen under uppföljningsperioden har utfört 18 timmar arbete, har haft en företagsinkomst på 241 euro eller under fem dagar har tagit del av en sysselsättningsfrämjande tjänst som ordnas av arbetskraftsmyndigheterna. Regeringen har vid ramförhandlingarna 2018 kompletterad aktiveringsmodellen så att arbetskraftsservice som fyller aktiveringsmodellens villkor räknas deltagande i en kurs eller verksamhet som främjar sysselsättning som kan ordnas av ett fackförbund, en facklig organisation, en civilsamhällesorganisation, en kommun eller motsvarande organisation. Syftet med reformen är att öka sysselsättningen och sporra dem som får arbetslöshetsförmån att under hela den tid de är arbetslösa ta initiativ och aktivt söka efter arbete.

Vidare har man berett ändringar i systemet för utkomstskydd för arbetslösa som ska utöka möjligheterna att utöva företagsverksamhet och studera parallellt med utkomstskyddet. Utkomstskyddet för arbetslösa ändrades från den 1 januari 2018 så att det inte bedöms under de första fyra månaderna av företagsverksamheten huruvida företagsverksamheten är en huvudsyssla eller en bisyssla. Den arbetssökande fortsätter att få arbetslöshetsförmån under fyra månader trots företagsverksamheten. Syftet med denna ändring är att sänka tröskeln för att inleda företagsverksamhet både som huvudsyssla och som bisyssla. Detta förväntas leda till kortare arbetslöshetsperioder.

Våren 2018 överlämnar regeringen till riksdagen en proposition med förslag om att ändra utkomstskyddet för arbetslösa så att den arbetssökande har rätt till arbetslöshetsförmån oberoende av studier, om studierna varar högst sex månader och ger yrkesmässiga färdigheter eller stöder företagsverksamhet. Studierna fyller villkoren för aktivitet enligt aktiveringsmodellen. Målet med ändringen är att stödja och skapa smidigare möjligheter för arbetslösa att genom studier förbättra sina förutsättningar att få arbete och inleda företagsverksamhet. Samtidigt främjar ändringen tillgången till kompetent arbetskraft och uppkomsten av ny företagsverksamhet. Ändringen ska träda i kraft hösten 2018.

Regeringen har lyft fram åtgärder ämnade att förbättra den regionala rörligheten som en central metod för att främja matchningen av utbud och efterfrågan på arbetskraft och samtidigt bl.a. reagera på den positiva strukturomvandlingen. Regeringen har inlett åtgärder för att stödja de arbetslösas regionala rörlighet och pendling. De arbetslösa får t.ex. arbetserbjudanden från ett större område än tidigare och skräddarsydd information om vilka ekonomiska stödformer som finns för att stödja rörligheten, och dessutom utvidgas tillämpningsområdet för rörlighetsunderstödet. Lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändrades från början av 2018 så att rörlighetsunderstöd till skillnad från tidigare kan betalas också för sådant deltidsarbete där arbetstiden i genomsnitt understiger 18 timmar per vecka. Dessutom kan rörlighetsunderstöd efter ändringen betalas om inledandet av arbete förutsätter deltagande i utbildning. Rörlighetsunderstödet belopp ändrades så att understödet kan betalas höjt på grundval av försörjningsplikt och särskilt långa arbetsresor.

År 2017 inleddes ett projekt för bedömning av olika alternativ för hur den s.k. kombinationsförsäkringen kan genomföras och vilka kostnader den medför. Målet med projektet är att utreda på vilka villkor utkomstskyddet för arbetslösa kan basera sig på parallellt arbete som löntagare och företagsverksamhet. Projektet pågår fortfarande, och remissförfarandet har inletts. Det nationella inkomstregistret som ska införas år 2019 gör det möjligt att i realtid överföra löneuppgifter till dem som betalar ut arbetslöshetsförmåner. För tillfället pågår ett projekt där man utreder hur den jämkade arbetslöshetsförmån som betalas ut till delvis sysselsatta kan utvecklas med beaktande av införandet av inkomstregistret, så att den risk för fördröjd inkomst som de arbets sökande upplever i samband med mottagande av ett kortvarigt arbete skulle minska. Eventuella ändringar kunde leda till att arbets sökande hellre väljer att ta emot ett atypiskt arbete än att vara helt arbetslös. Inom bägge projekten bereds förslag i samarbete med de centrala arbetsmarknadsparterna.

Effektivare arbets- och närings tjänster

I regeringsprogrammet konstateras att arbetskrafts förvaltningen ska revideras så att den främjar sysselsättningen och så att arbets- och näringsbyråerna får en tydligare uppgift som arbetsförmedlare. Dialogen och samarbetet mellan den offentliga arbetsförmedlingen och arbetsgivarföretagen ska stärkas.

År 2017 anvisades sammanlagt 22 miljoner euro för effektivisering av arbets- och närings tjänsterna och för organisering av intervjuer med arbetslösa arbets sökande. Detta tillägganslag användes till att anställa personal till arbets- och näringsbyråerna, köpa in sysselsättningsfrämjande tjänster från marknaden och utveckla kunddatasystemen för arbets- och närings tjänsterna. I de intervjuer som ska utföras med tre månaders mellanrum med de arbets sökande bedömer man deras behov av tjänster och erbjuder dem stöd i arbets sökningsprocessen.

Serviceprocessen och de elektroniska tjänsterna för personkunder reviderades den 1 juli 2017. Revideringen av serviceprocessen gäller inledande av arbets sökningsprocessen, bedömning av servicebehovet och uppgörande av sysselsättningsplaner. Denna revidering snabbar upp digitaliseringen och stärker kundens egen roll inom arbets- och närings tjänsterna.

Arbetskrafts- och företagstjänsterna ses över i och med landskapsreformen. De nya landskapen som inrättas i början av år 2020 övertar ansvaret för organiseringen av arbetskrafts- och företagstjänsterna. Samtidigt slås arbetskrafts- och företagstjänsterna samman till en tillväxttjänst, och produktionen öppnas för konkurrens. Tillväxttjänstreformen sammanför tjänsterna för arbets sökande, arbetsgivare och företag. Syftet med tillväxttjänsten är att främja ny företagsverksamhet samt företagets tillväxt, förnyelse och inter-

nationalisering, och dessutom att svara mot förändringarna på arbetsmarknaden. Regeringens proposition med förslag till lagstiftning om regionutveckling och tillväxttjänster ska överlämnas till riksdagen under våren 2018. Kunderna och serviceproducenterna inom arbetsförmedling kommer i framtiden att mötas på ett digitalt arbetsmarknadstorg som är öppet för alla. Med hjälp av Arbetsmarknadstorget kan kunderna hitta många olika typer av information och både offentliga och privata tjänster. Arbetsmarknadstorget kommer att införas etappvis fram till år 2020.

Sysselsättningsprogrammet för tillväxtföretag

Våren 2016 inkluderades i regeringsprogrammet ett sysselsättningsprogram för tillväxtföretag, som genomförs i form av pilotprojekt inom ramen för spetsprojektet för arbetsförmedlingen. Målet med sysselsättningsprogrammet för tillväxtföretag är att stöda tillväxtföretagens affärsverksamhet och konkurrenskraft genom att säkerställa att det finns kompetent arbetskraft och samtidigt minska arbetslösheten. Syftet är att få företagen att inse att högutbildade arbetslösa kan utgöra en ny, stark konkurrensfaktorer för deras företagsverksamhet. I programmet sammanförs de mest centrala tjänsterna och handlingsmodellerna som sammanför tillväxtföretag och högutbildade arbetslösa under åren 2016–2019.

Pilotprojekt med köpta tjänster och olika försök

Under åren 2016–2018 har olika pilotförsök inom arbetsförmedling inletts, och för dessa har ett anslag på 10 miljoner euro anvisats. Syftet med pilotförsöken är att hitta nya, innovativa metoder för att sysselsätta kunderna, förebygga långa perioder av arbetslöshet, säkerställa tillgången till kompetent arbetskraft och främja företagsverksamhet. Huvuddelen av upphandlingarna genomförs som resultatbaserad upphandling, där målet är att kunden ska få ett avlönat arbete eller inleda företagsverksamhet. Företagsorienterat tänkande och företagande som sysselsättningsalternativ utgör centrala teman för pilotförsöken.

Som en del av förberedelserna inför landskapsmodellen genomförs under åren 2017–2018 regionala försök med målet att skapa kundorienterade handlingsmodeller som överskrider förvaltningsområdesgränserna. Tre försök genomförs på landskapsnivå enligt modellen anordnare-producent, och fem försök utgör kommunbaserade försök med modeller för produktion av kundorienterad service. En lag om kommunbaserade försök trädde i kraft den 1 augusti 2017 och gäller fram till slutet av 2018.

I syfte att simulera och stegvis införa en konkurrensförmässig modell med anordnare-producent inleds från slutet av år 2018 till början av år 2019 pilotprojekt med tillväxttjänster, genom vilka man försöker skapa större helheter än tidigare och tydliga marknadsöppningar.

De planerade projekten anpassas efter regionernas behov, och i beredningen av projekten utnyttjas tidigare pilotprojekt och försök.

SIB-projektet för sysselsättning

Ett resultatbaserat sysselsättningsprojekt enligt SIB-modellen (Social Impact Bond) bereds för tillfället med målet att förebygga och minska långtidsarbetslöshet. Projektet genomförs i enlighet med SIB-modellen för investeringar med samhällseffekt. Målet är att tjänsterna ska omfatta 2 000–3 000 arbetslösa runt om i Finland. Avsikten är att tjänsterna ska börja införas i de första regionerna under den senare hälften av 2018. Resultaten av tjänsterna mäts årligen, och staten betalar ut arvoden på basis av resultaten under åren 2020–2024. Projektet utgör en del av den s.k. tillväxttjänstreformen, där man bygger upp en marknad för privata aktörer inom arbetskrafts- och företagstjänsterna.

Främjande av sysselsättningen bland unga

Samordningsansvaret för ungdomsgarantin har överförs till undervisnings- och kulturministeriet. Ett nytt samarbetsorgan, en delegation för ungdomsgarantin, inledde sin verksamhet i december 2017. Regeringen har för perioden 2018–2021 reserverat en årlig finansiering på fem miljoner euro för etableringen av Navigatornätverket, och med dessa pengar har cirka 100 arbetstagare anställts. Vidare kommer antalet Navigator-serviceställen att öka till cirka 60 före utgången av år 2018.

För att stärka Navigator-servicestälernas handledningskompetens i fråga om ungdomar som behöver starkare stöd har regeringen beslutat att satsa ytterligare tre miljoner euro på att bygga upp en servicemodell för psykosocialt stöd i anslutning till Navigator-serviceställen. Vidare reserverar regeringen 15 miljoner euro för att öka andelen resultatbaserade köpta tjänster för unga. Upphandlingarna kommer att riktas in på både sådana ungdomar vars följande mål är att få arbete och sådana kundgrupper som behöver starkare stöd för att komma in på arbetsmarknaden. Målet är att tjänsterna ska omfatta 10 000 ungdomar.

Yrkesutbildning

I början av år 2018 trädde lagen om yrkesutbildning i kraft, och i denna lag accentueras kompetens, kundorientering och livslångt lärande. Individuella kompetensbehov möts flexibelt med hjälp av examina, examensdelar, utbildning som inte leder till en examen och handledande utbildningar. En enhetlig process för personlig tillämpning införs för alla studerande. I denna process identifieras och erkänns det kunnande som den studerande tidigare har förvärvat, och dessutom planeras vilken typ av kunnande den studerande behöver och hur han eller hon i olika lärandemiljöer kan förvärva det kunnande som saknas.

Organiseringsansvaret för arbetskraftsutbildningen överfördes från arbetsförvaltningen till undervisningsförvaltningen, som genom statsandelsfinansiering i första hand finansierar utbildning på andra stadiet som leder till yrkesexamina eller yrkesexamensdelar, utbildning som förbereder för ett yrkesområde, utbildningar av tillståndskaraktär samt grundläggande utbildning för vuxna och undervisning i läs- och skrivfärdighet för invandrare. Från början av år 2018 har arbetslösa personer möjlighet att parallellt med en arbetslöshetsförmån söka till utbildningsprogram som genomförs av högskolorna och som leder till examen på högre nivå.

Arbetsförvaltningens utbud på arbetskraftsutbildning fokuseras genom utveckling av utbildningsprogram för tillväxttjänster, fortsatt utbildning och fortbildning på att stödja företagets tillväxt och internationalisering samt den positiva strukturomvandlingen. Fler möjligheter till utbildning på arbetsplatserna skapas med hjälp av läroavtalsutbildning som bygger på arbetsavtal och utbildningsavtal som genomförs utan något anställningsförhållande.

Lagstiftningen om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser trädde i kraft den 1 mars 2017. Referensramen innefattar de examina och lärokurser som fastställs i undervisnings- och kulturministeriets och de övriga förvaltningsområdenas lagstiftning. En arbetsgrupp som tillsatts i mars 2018 bereder ett förslag om att utvidga referensramen för examina och övriga samlade kompetenser till en referensram för kompetens. Arbetsgruppen ska utarbeta sitt förslag före utgången av år 2018. Utvecklingsbehoven i fråga om livslångt lärande och de förutsättningar för livslångt lärande som förändringarna i arbetslivet kräver har nyligen utretts på bred bas i en arbetsgrupp som tillsatts av ministeriet och i en framtidspanel för kompetens.

Integration av invandrar

Regeringen beredde år 2017 ett invandringspolitiskt program, där det slås fast att man genom att erbjuda integrationsfrämjande tjänster och främja goda befolkningsrelationer kan få arbetskraftsinvandrarna att trivas bättre och säkerställa att de invandrare som redan bor här får bättre möjlighet att bidra med sitt kunnande. Företagens tillväxt, internationalisering och innovationsbas i olika regioner kan främjas framför allt med hjälp av internationella experters kunnande och nätverk.

Åtgärdsprogrammet Talent Boost – Tillväxt genom internationella talanger inleddes år 2017 i syfte att samordna närings-, innovations-, sysselsättnings-, utbildnings- och invandringspolitiken till en tillväxtfrämjande helhet. Målet med programmet är att göra Finland mer attraktivt för experter på det internationella planet och att kanalisera de internationella experternas sakkunskap till stöd för företagets tillväxt, internationalisering och innovationsverksamhet.

Verksamheten inom det projekt för investeringar med samhällseffekt (SIB) som inleddes år 2016 i syfte att snabbare lotsa in invandrarna på arbetsmarknaden har utvidgats till nya områden. Satsningar har gjorts för att stärka invandrarnas kunnande och därmed förbättra deras möjligheter att få arbete. Man har bl.a. genomfört yrkesinriktade integrationsutbildningar och kombinerat språkundervisning med yrkesutbildning. Invandrarnas utbildningsvägar och inträde på arbetsmarknaden har snabbats upp genom ansvarshögskolornas verksamhet i invandrarfrågor, som går ut på att utveckla handlednings- och rådgivningstjänster och tjänster för identifiering av kompetens för högskoleutbildade och högskolebehöriga invandrare.

Den grundläggande utbildningen för vuxna har reviderats från den 1 januari 2018. Färdigheterna hos personer som passerat läropliktsåldern stärks genom en ny och enhetlig grundläggande utbildning, där en timfördelning har fastställts för inledningskedet av den grundläggande utbildningen och för det nya läskunnighetsskede som ingår i denna särskilt med tanke på invandrarnas behov. I slutskedet stärks kunnandet i de inhemska språken.

I och med den nya lagen om yrkesutbildning som trädde i kraft i början av 2018 slopades det riksomfattande obligatoriska språkprovet. Därmed får invandrare och andra som inte behärskar de inhemska språken bättre möjligheter att delta i yrkesutbildning, studera till ett yrke och integrera sig i det finländska arbetslivet. I lagen har otillräckliga kunskaper i examensspråket för avläggande av examen tagits in som en ny grund för antagning.

En ny bildningsuppgift har fastställts för läroanstaltsformerna inom det fria bildningsarbetet, dvs. medborgarinstituten, folkhögskolorna, sommaruniversiteten och studiecentralerna, från och med den 1 januari 2018. Genom reformen blir det bl.a. möjligt att ordna utbildning i läs- och skrivkunnighet för andra målgrupper än dem som behöver grundläggande utbildning. Inom det fria bildningsarbetet är det möjligt att kombinera språkutbildning och integrationsteman med praktiskt orienterad undervisning. Den nya bildningsuppgiften tjänar också hemmaföräldrarnas läs- och skrivkunnighet och andra språkutbildningsbehov. Denna grupp har tidigare stått utanför utbildningsutbudet.

3.3 Konkurrens, reglering och investeringar

Rekommendation 3: fortsätta att förbättra regelverket och minska den administrativa bördan för att öka konkurrensen i tjänstesektorn och för att främja investeringar.

Arbetet med att förnya regelverket fortsätts som en del av det spetsprojekt för smidigare reglering som fastställts i regeringsprogrammet. Inom spetsprojektet främjas framtagning

gen av offentliga e-tjänster och slopandet av tillståndsförfaranden eller omvandlingen av dessa till anmälningsförfaranden inom alla förvaltningsområden. Målet med projektet för smidigare reglering är att förbättra medborgarnas vardag. Ambitionen är att huvuddelen av de cirka 200 projekt för smidigare reglering och normavveckling som listats under regeringsperioden ska träda i kraft senast under år 2019.

Smidigare reglering i fråga om stora detaljhandelsenheter

I bilaga 4 till regeringsprogrammet står det att "klassificeringen av affärsers art i planläggningen frångås" och att "bestämmelserna om stora enheter lättas upp inom de områden som är avsedda för centrumfunktioner". Beredningen av ändringen av markanvändnings- och bygglagen i enlighet med den avreglering av detaljhandeln som fastställs i regeringsprogrammet integrerades med arbetet i miljöministeriets arbetsgrupp för smidigare planläggning och tillstånd för byggande (RP 251/2016). Lagändringarna trädde i kraft våren 2017.

Målet med ändringarna var att minska regleringen av planläggning och byggande och skapa en smidigare process för beviljande av tillstånd, utöka byggnadsmöjligheterna samt främja näringslivets verksamhetsförutsättningar och utvecklingen av en fungerande konkurrens. De centrala ändringarna gällde regleringen av stora detaljhandelsenheter, utspritt byggande, detaljplanläggning samt närings-, trafik- och miljöcentralernas roll. Storleksgränsen för stora handelsenheter höjdes från 2 000 kvadratmeter våningsyta till 4 000 kvadratmeter våningsyta. Skyldigheten att ange maximidimensioneringen av stora detaljhandelsenheter i landskapsplanen slopas liksom skyldigheten att beakta enhetens art när en stor detaljhandelsenhet förläggs någon annanstans än till ett centrumområde. Vidare hävdades den preciserande bestämmelsen i 71 e § i markanvändnings- och bygglagen om detaljplanebestämmelser gällande en detaljhandelsaffärs art och storlek.

Ändringarna minskar avsevärt den särskilda styrningen av vart detaljhandeln får förläggas. Enligt en utredning som miljöministeriet låtit utföra skulle enbart en höjning av storleksgränsen för stora enheter till 4 000 kvadratmeter våningsyta innebära att under en tredjedel av de nuvarande stora enheterna som granskades och cirka 4 procent av dagligvaru-butikerna skulle omfattas av den särskilda styrningen av affärernas placering. Därmed är avregleringen mycket betydande.

De avregleringar som gäller stora detaljhandelsenheter har betydande ekonomiska konsekvenser. Ändringarna ökar förutsättningarna för konkurrens inom handeln och möjligheterna för aktörerna inom handeln att utveckla sina tjänster. Ändringarna beräknas öka aktiviteten inom handeln och stärka livskraften i ett vidare perspektiv, vilket indirekt beräknas stärka de offentliga finansernas hållbarhet.

Ändringarna bedöms främja utvecklingen av en fungerande konkurrens genom att man ökar möjligheterna för nya aktörer att komma in i branschen, i synnerhet när det gäller dagligvaruhandeln. Ändringen ökar konkurrensförutsättningarna genom att förbättra möjligheterna för handeln att etablera sig också utanför centrumområdena. Det blir också lättare att utvidga de nuvarande affärerna inom detaljhandeln. Eventuella negativa konsekvenser av ändringarna drabbar sannolikt små marknadsområden, där möjligheterna till inträde i branschen kan försvagas om marknaden till exempel inte räcker till för nya aktörer när de nuvarande affärerna inom detaljhandeln utvidgas.

Det uppskattas att den minskade regleringen av stora detaljhandelsenheter och liberaliseringen av bestämmelserna om handelns öppettider tillsammans försvagar konkurrensmöjligheterna för framför allt små närbutiker med en försäljningsyta på under 500 kvadratmeter våningsyta och små supermarknader. Antalet affärer inom dagligvaruhandeln har sjunkit, och de små affärernas andel av alla affärer har minskat. Ändringarna i markanvändnings- och bygglagen tillsammans med liberaliseringen av bestämmelserna om handelns öppettider bedöms förstärka denna utveckling.

Finlands miljöcentral färdigställer för tillfället i samarbete med miljöministeriet en utredning om bedömningsmetoderna när det gäller konkurrensens effektivitet och konsekvenserna av styrningen av handeln.

Lagen om transporttjänster

Regleringen av trafikmarknaden sammanställs till en enhetlig lag om transporttjänster (tidigare den s.k. transportbalken). Målet är att främja uppkomsten av nya servicemodeller och på så sätt bättre än tidigare svara mot användarnas behov. Lagen förbättrar granskningen av trafiksystemet som helhet, underlättar inträdet på marknaden och gör trafiksystemets olika delar mer kompatibla.

Genom projektet genomförs regeringens projekt om uppbyggandet av en tillväxtmiljö för digital affärsverksamhet och en smidigare reglering, och på så sätt förbättras aktörernas konkurrenskraft. Projektet genomförs i tre faser. Lagen om transportservice (320/2017) godkändes i maj 2017. Lagen träder i kraft i två faser: bestämmelserna om öppen information inom persontrafiken och biljett- och betalningssystemens interoperabilitet träder i kraft den 1 januari 2018, och till övriga delar träder lagförslaget i kraft den 1 juli 2018.

I den första fasen sammanställs alla bestämmelser om yrkesmässig person- och godstransport på väg i lagen, och en digitalisering av tjänsterna inom väg- och spårtrafik förutsätts. I syfte att stödja nya innovationer har bestämmelserna gjorts så teknikeutrala som möjligt. Regleringen harmoniseras och aktörernas administrativa börda minskas. I konkurrenshänseende kan avvecklingen av taxitrafikens kvotsystem ses som en betydande

de öppning. Digitaliseringen beaktas genom kravet att de väsentliga uppgifterna i aktörernas transporttjänster ska vara digitala, öppna och interoperabla.

Det finns också bestämmelser om förbättring av biljett- och betalsystemens interoperabilitet. Målet är att genom dessa åtgärder främja uppkomsten av nya servicemodeller och ännu bättre svara mot användarnas behov samt att underlätta inträde på marknaden.

Lagförslaget i den andra fasen överlämnades till riksdagen i oktober 2017 och träder till sin huvuddel i kraft den 1 juli 2018 (bestämmelserna om tillgång på någon annans vägnar träder i kraft den 1 januari 2019). I den andra fasen omfattar lagen om transporttjänster bestämmelser om transporttjänster och register inom luftfart, sjöfart och spårtrafik. Avregleringen fokuserar särskilt på yrkeskompetenserna inom trafiken. Dessutom fortsätter man att möjliggöra nya transportservicemodeller. Det resekedjebaserade tänkandet utvidgas genom ett förslag om tillgång på någon annans vägnar. Genom förslaget omfattar resekedjorna alla trafikformer och flera olika biljettprodukter. Med hjälp av de nya applikationer och tjänster som uppkommer till följd av ändringsförslagen i den första och den andra fasen kan man möjliggöra och påverka dels uppkomsten och utvecklingen av nya transportsätt för konsumenter och andra aktörer, dels framväxten av en allmän digital servicekultur. Ändringsförslagen förbättrar tillgången till konsumenttjänster som möter individernas behov.

En betydande helhet i den andra fasen av lagprojektet med avseende på informationsbestämmelserna är revideringen av bestämmelserna om Trafiksäkerhetsverket Trafis register. Den splittrade regleringen sammanförs och moderniseras till ett enda register för trafikärenden. Det viktigaste målet med registerreformen är att underlätta och effektivisera den stora registerdatamassans tillgänglighet och användbarhet. Dessutom åläggs Trafikverket att öppna tillgången till marknadsdata och den statistik som verket sammanställer, vilket möjliggör en bättre planering på marknaden.

I den tredje fasen säkerställs att målen för transportsystemet och tillhörande digitala tjänster har beaktats på ett heltäckande sätt. Projektet inleddes i februari 2018. Enligt beslutet om författningsprojektet ska lagen överlämnas till riksdagen inför höstsessionen 2018, och lagen ska träda i kraft den 1 juli 2019. Betoningen ligger särskilt på att främja digitaliseringen inom logistiken. Målet är att stödja digitaliseringen av uppgifterna även inom logistiksektorn så att man kan främja omvandlingen av fysisk information till digitala, maskinläsbara data, utvecklingen av den distribuerade infrastrukturen för informationsfördelning och en effektivare överföring av information inom logistiknätverken. Ett centralt mål med projektet är att främja uppbyggandet av en digital verksamhetsmiljö för logistik-

sektorn och skapa förutsättningar för nya innovationer som förbättrar effektiviteten inom branschen och införandet av automatisering.

Andra konkurrensfrämjande ändringar

Ändringsförslaget i den första fasen av postlagstiftningsreformen trädde i kraft sommaren 2016. Genom lagförslaget slopade man de postkoncessioner som har beviljats av statsrådet och övergick till en anmälningspliktig postverksamhet.

Huvuddelen av den andra fasen av postlagsreformen trädde i kraft hösten 2017. Förslaget anknöt till regeringsprogrammets digitaliserings- och normavvecklingsmål. Genom lagen reviderades postregleringen så att den bättre motsvarar kundernas nuvarande och föränderliga behov. Vidare tryggades tillgången till posttjänster i hela Finland genom att en ny typ av företagarbaserad distributionsverksamhet möjliggjordes. I synnerhet skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster sågs över, så att täckande och högklassiga posttjänster kan tryggas i hela Finland. Samtidigt skapades förutsättningar för uppkomsten av en ny distributionsmarknad i glesbygdsområden. I och med lagen blev skyldigheterna för dem som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster att samla in och dela ut försändelser mer flexibla, och detsamma gäller kraven på hur snabbt produkter för samhällsomfattande tjänster ska levereras. Dessutom öppnades uppgifterna i adressregistersystem så att de kan utnyttjas bättre, och när det gäller brevörsändelser som ska delas ut till bostadslägenheter i höghus blev det möjligt att också bära ut dessa till de enskilda höghusens enskilda fastighetsboxar. Även andra lagtekniska eller mindre väsentliga revideringar gjordes i enlighet med målen att avveckla normer och skapa smidigare författningar.

I augusti 2017 offentliggjorde regeringen en plan på att öppna persontrafiktjänsterna på järnvägarna för konkurrens. Målet med detta är att förbättra servicenivån och kundorienteringen inom spårtrafiken och att öka tågtrafikens andel av persontrafiken. I enlighet med regeringens beslut konkurrensutsätts opereringen av persontågtrafiken i Finland genom en modell med koncessionsavtal som region- eller servicehelheter. Detta innebär att VR:s ensamrätt frångås. Kommunikationsministeriet har inlett den första fasen av öppnandet av konkurrensen, där opereringen av tågtrafiken i tätorterna i Södra Finland konkurrensutsätts. För att skapa jämlika och konkurrensneutrala förhållanden spjälks VR-Group Ab upp i tre nya statsbolag: ett materielbolag, ett underhållsbolag och ett fastighetsbolag. Trafiken på den första konkurrensutsatta förbindelsesträckan ska inledas sommaren 2022. Målet är att trafiken enligt de nya konkurrensutsatta avtalen ska ha inletts etappvis i hela landet fram till juni 2026.

Inom totalreformen av alkohollagstiftningen har man avvecklat regleringen om tillverkning och försäljning av alkoholdrycker och sammanställt den tidigare splittrade lagstift-

ningen. Framför allt har vissa behörighetskrav för restauranganställda slopats och samtidigt har bestämmelserna om restaurangernas öppettider frångåtts helt och hållet. Riksdagen godkände lagpaketet i slutet av år 2017, och det trädde i kraft som helhet den 1 mars 2018.

Reformer för främjande av investeringar

I början av 2018 inledde den nya aktören Business Finland, en fusion av Tekes och Finpro, sin verksamhet. Business Finlands (f.d. Tekes) spetsprojektsfinansiering har inriktats på förädling av forskningsresultat i samarbete med företag och forskningsorganisationer. Genom olika finansieringsmodeller har man strävat efter att hitta bästa praxis för överföring av kunskande från forskningsorganisationerna till företagens affärsverksamhet. Challenge Finland är en finansieringsmodell i två steg som har använts till att aktivera företag och forskningsorganisationer att bedriva nätverkssamarbete. Genom Research Benefit-finansiering har man startat företagsdrivna projekt för vidareförädling av tidigare finansierade forskningsresultat. Dessa nätverksbaserade projekt har även främjat samarbetet mellan små och medelstora företag och storföretag. Genom Innovation Scout-finansiering har man understött utvecklingen av innovationskunskande i högskolor och forskningsorganisationer. Finansieringen har gjort det möjligt att lyfta fram olika forskares och forskningsgruppers kunskande enligt principen om öppna data och att förtydliga spelreglerna i samarbetet mellan forskningsinstitut och företag. Inom projekten har man också tagit fram många olika handlingsmodeller och tillvägagångssätt för att utöka kommersialiseringskunskandet. Business Finland/Tekes stöder också grundandet av företag med forskningsbakgrund genom s.k. TUTLI-finansiering (Tutkimuksesta liiketoimintaa, affärsverksamhet från forskningssidéer). Under åren 2016–2018 inleder Business Finland/Tekes ett projektbestånd på cirka 300 miljoner euro som fokuserar på kommersialisering av forskningsresultat.

3.4 Hushållens skuldsättning och makrostabilitetspolicy

Hushållens skulder i förhållande till årsinkomsterna har stigit till en rekordhög nivå i Finland (127,8 %) och ligger över genomsnittet inom EU, men Finlands siffror var fortfarande klart lägre jämfört med de övriga nordiska länderna år 2016 (Sverige 155,9 %, Norge 193,8 % och Danmark 244,0 %).

Med hjälp av en makrostabilitetspolicy har man strävat efter att bromsa bankernas kreditgivning och därigenom den privata skuldsättningsutvecklingen. Finansinspektionens direktion har under de senaste åren gradvis tagit i bruk makrostabilitetsverktyg. I juli 2016 fastställdes en maximal belåningsgrad för bostäder, ett s.k. lånetak. Enligt lånetaket får en bostadskredit som banken beviljar inte överstiga 90 procent av beloppet på de säkerheter

som ställts för lånet. För dem som köper sin första bostad är gränsen 95 %. Finansinspektionens direktion sänkte den maximala belåningsgraden för bostäder till 85 procent genom sitt beslut den 19 mars 2018. I fråga om sådana banker som tillämpar interna beräkningsmodeller fastställdes en nedre gräns på 15 procent för den genomsnittliga riskvikten för bolån från början av år 2018. För de fyra största systemiskt sett betydande bankerna fastställdes tilläggs kapitalbuffertar enligt Basel-kommittén från och med den 1 juli 2018.

Regeringen har också för sin del kompletterat makrostabilitetsverktygen. Från början av år 2018 kompletterades makrostabilitetsverktygen med s.k. systemriskbuffertar. Med detta verktyg strävar man efter att täcka sådana risker som på grund av banksystemets struktur kan orsakas hela finansieringssystemet och samhällsekonominns stabilitet. Finansinspektionens direktion avgör huruvida bufferten ska tillämpas. I enlighet med regeringsprogrammet har rätten till ränteavdrag för bolån i beskattningen under de senaste åren minskats gradvis. I år är bolåneräntorna avdragsgilla till 35 procent, och nästa år kommer de att vara avdragsgilla endast till 25 procent.

Vid finansministeriet har det också betraktats som viktigt att ett täckande positivt kreditupplysningsregister inrättas, och justitieministeriet (JM) har inlett ett utredningsarbete om detta. I och med att Nordea flyttat sitt huvudkontor har Finansinspektionen inlett rekryteringar för att stärka bankernas övervakningskapacitet.

Tills vidare är det svårt att bedöma i vilken mån de ovan nämnda politiska åtgärderna hittills har bromsat hushållens skuldsättningsgrad. Bakom utvecklingen ligger dock de senaste årens synnerligen låga räntenivå, som utgjort ett starkt incitament till skuldsättning för hushållen.

4 Framsteg i att nå nationella mål enligt Europa 2020 -strategin

Tabell 1 redogör för alla mål enligt Europa 2020 -strategin, Finlands situation år 2016 och det strategiska målet för år 2020. Varje mål går igenom separat i underkapitlen nedan.

Tabell 1. EU:s målsättningar och de nationella målen enligt Europa 2020 -strategin

	EU:s allmänna mål	Finland år 2016	Finland år 2020
Sysselsättningsgrad (20–64-åringar)	75 %	73,40 %	78 %
FoU-utgifter/BNP	3 %	2,75 %	målnivå 4 %
Klimat:			
Växthusgasutsläpp (utanför utsläppshandeln)	-10 % av nivån 2005	31,33 ¹⁾	28,5 milj. ton CO ₂ ekvivalenter
- andel förnybar energi	20 %	38,70 %	38 %
- energieffektivitet (slutförbrukning)	-20 %	306 TWh	310 TWh
Utbildning:			
- befolkning i åldern 30–34 år som har högre utbildning	40 %	46,10 %	42 %
- unga som hoppat av skolan i förtid	10 %	7,9 %	8 %
Människor som lever eller riskerar att leva i fattigdom eller utanförskap	20 miljoner färre	849 000	770 000

¹⁾ Finlands mål för år 2016 när det gäller den sektor som står utanför utsläppshandeln är 30,3 miljoner t CO₂ som ekvivalenter. År 2016 var utsläppen för denna sektor 1,1 miljoner t CO₂ ekvivalenter högre än målet. Källa: Beslut (2013/162/EU; 2013/634/EU; EU/2017/1471); Statistikcentralen 2017 (preliminära uppgifter för 2016).

4.1 Sysselsättningsmålet

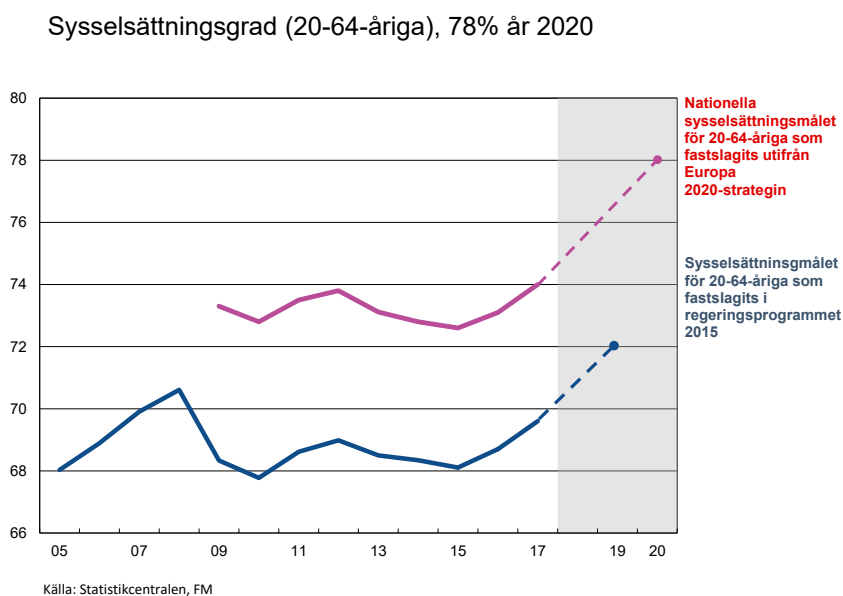
Finlands graderade sysselsättningsmål på EU-nivå är 78 % i åldersgruppen 20–64 år. År 2017 var siffran 74,2 % (män 75,9 % och kvinnor 72,4 %).

Arbetslösheten har minskat i Finland och sysselsättningsgraden har ökat. Enligt Statistikcentralens arbetskraftsundersökning var i genomsnitt 8,6 % av alla 15–74-åringar arbetslösa år 2017, medan motsvarande siffra år 2016 var 8,8 %. År 2017 var sysselsättningsgraden bland alla 15–64-åringar 69,6 %, medan motsvarande siffra år 2016 var 68,3 %.

För att sysselsättningsmålet ska uppnås behöver vi en snabb ekonomisk tillväxt, trots att sysselsättningen ökar inom alla huvudsektorer. Kraftigast ökar sysselsättningen inom byggsektorn, men också inom industrin har sysselsättningen börjat öka. Inom byggsektorn kan tillgången på arbetskraft begränsa tillväxten i fortsättningen. När det gäller industriproduktionen håller den förbättrade produktiviteten sysselsättningstillväxten på måttlig nivå inom industrin, men via insatsförbrukningen leder den till en bättre sysselsättning än nuläget framför allt inom servicesektorn. Också inom servicesektorn ökar sysselsättningen markant för tillfället.

Arbetslöshetsstrukturen försvagas inte längre. Andelen långtidsarbetslösa och s.k. svår-sysselsatta personer har börjat minska, men matchningsproblemet på arbetsmarknaden, tillgången på arbetskraft och arbetsmarknadens funktion har försvagats ytterligare och kan bli en faktor som bromsar den ekonomiska tillväxten. I kapitel 3 beskrivs vilka åtgärder regeringen har vidtagit för att förbättra sysselsättningen.

Av de reformer som beskrivs i kapitel 3.2 förväntas sänkningen av avgifterna för småbarnspedagogik, aktiveringsmodellen för utkomstskyddet för arbetslösa samt möjligheten att bedriva företagsverksamhet eller studera under en period av arbetslöshet förbättra sysselsättningsgraden och möjligheterna att uppnå det nationella målet.

Diagram 1. Sysselsättningsgrad (20–62-åringar), 78 % år 2020

4.2 Forsknings- och utvecklingsmålet

Inom forsknings- och innovationspolitiken (Fol) strävar man efter att förbättra forskningsverksamhetens kvalitet och effekt, förnya forskningsverksamheten strukturellt och verksamhetsmässigt samt diversifiera näringsstrukturen.

Enligt Statistikcentralen var Finlands forsknings- och utvecklingsintensitet (F&U) 2,75 % år 2016 och uppskattningsvis 2,72 % år 2017. Intensiteten av statens forskningsfinansiering blir uppskattningsvis 0,80 % år 2018 och hålls således på samma nivå som året innan. EU:s allmänna mål att FoU-utgifterna ska utgöra 3 procent av BNP kan uppnås före år 2020, men den nationella målnivån enligt Europa 2020-strategin som godkändes år 2011 (4 % av BNP) kommer inte att uppnås.

Flera av regeringens spetsprojekt anknyter till forsknings- och utvecklingspolitiken. Det mest centrala spetsprojektet fokuserar på att stärka samarbetet mellan högskolorna och näringslivet i syfte att utnyttja och kommersialisera forskningsresultat. Parallellt med detta strävar man efter att skapa internationellt konkurrenskraftiga kompetenscentrum och ekosystem samt att stödja infrastrukturer och utvecklingsmiljöer inom områdena cleantech och bioekonomi samt också inom andra insatsområden som fastställts i regeringsprogrammet. Den öppna åtkomsten till offentliga informationslager samt forskningsdata, -metoder och -resultat förbättras.

Slutrapporten om OECD:s bedömning av Finlands innovationspolitik offentliggjordes i juni 2017. I bedömningen granskades nuläget inom det finländska innovationssystemet, och dessutom gavs flera policyrekommendationer i anslutning till strukturella och innehållsmässiga utvecklingsåtgärder. Forsknings- och innovationsrådet har beaktat OECD:s rekommendationer i sin vision och vägkarta och regeringen i sin fördelning av FoU-tilläggsfinansiering. Enligt rådets vision är Finland den mest attraktiva och kunniga försöks- och innovationsmiljön år 2030. Tyngdpunkterna på vägkartan handlar om att säkerställa en kompetensbas, utveckla kompetensplattformar och tillväxtekosystem samt satsa på internationalisering som en förutsättning för kvalitet och slagkraft. Man har satt upp som mål att den offentliga och den privata sektorn år 2030 tillsammans ska satsa fyra procent av bruttonationalprodukten på FoU-verksamhet.

En ny verksamhetsmodell mellan den offentliga och den privata sektorn (PPP-modellen) lanseras för att utveckla ekosystemen. Konceptet för modellen har tagits fram av arbets- och näringsministeriet och Business Finland, och modellen börjar verkställas våren 2018. Ett kompetenscentrum för innovativa offentliga upphandlingar inleds år 2018 i syfte att öka efterfrågan på innovativa lösningar.

Ett nytt kapitallån på 30 miljoner euro anvisas år 2018 för förnyandet av industrin och främjandet av ekosystem för affärsverksamhet. Det beviljas särskilt för inledande av tillväxtorienterad affärsverksamhet. Lånet förväntas ha en positiv effekt på utnyttjandet av innovationer och främja en starkare kompetensbaserad konkurrenskraft för företagen.

Finlands Akademi har genom spetsprojektfinansiering (30 mn euro för åren 2016–2018) understött unga forskare och utnyttjandet av forskningsresultat. I syfte att tillgodose beslutsfattarnas behov av information ger rådet för strategisk forskning, som verkar i anslutning till Finlands Akademi, stöd till forskning som söker svar på samhällsutmaningar och bidrar till att förnya den offentliga sektorn, näringslivet och arbetslivet. Målet med Finlands Akademis nya flaggskeppsprogram är att stärka kompetenscentrum för högklassig forskning och samhällseffekt.

I visionen för högskoleutbildningen och forskningen 2030 har man satt som mål att skapa ett mer högklassigt, slagkraftigt och internationellt sett mer konkurrenskraftigt finländskt högskolesystem. En vägkarta för verkställandet av denna vision färdigställs under år 2018. Riktlinjerna för att främja internationaliseringen av finländsk högskoleutbildning och forskning publicerades våren 2017, och nätverket Team Finland Knowledge inrättades för att stärka det internationella utbildnings- och forskningssamarbetet och exporten av kompetens.

Finlands nationella åtgärder för att genomföra det europeiska forskningsområdet har också främjats genom en halvtidsöversyn av den nationella strategin och vägkartan för fors-

kningsinfrastrukturer, där man har utrett projektens nivå och framskridning på vägkartan. Vidare genomförs under åren 2017–2021 ett utvecklingsprogram för datahantering och kalkylering, där cirka 35 miljoner euro investeras i infrastrukturerna i branschen och i utvecklingen av relaterade tjänster och kompetens.

Målet med den nationella FoU-tillväxtstrategin för hälsovårdssektorn är att främja forskning och innovationer samt framväxten av ny affärsverksamhet inom sektorn. Genom verkställandet av vägkartan för tillväxtstrategin påskyndas den kompetensbaserade tillväxten av hälsovårdssektorn och utvecklingen av innovationsekosystemet som helhet. FoU-tillväxtstrategin för hälsovårdssektorn har genomförts i samarbete med ministerier, FoU-finansierare och olika aktörer i branschen.

4.3 Klimat- och energimålet

Målet med EU:s energi- och klimatpaket, som sträcker sig fram till år 2020, är att minska EU:s och dess medlemsstaters utsläpp med sammanlagt 20 % fram till år 2020 jämfört med nivån för basåret 1990. Målet verkställs genom utsläppshandelsdirektivet och ansvarsfördelningsbeslutet, som gäller de sektorer som inte omfattas av utsläppshandeln. Utsläppshandelssystemet säkerställer att utsläppshandelssektorn uppnår de utsläppsminskningensmål för växthusgaser som EU fastställt för den, dvs. -21 % fram till år 2020 jämfört med 2005 års nivå. Medlemsstaterna ansvarar för minskningen av utsläppen från de sektorer som inte omfattas av utsläppshandeln. För Finlands del gäller det att minska dessa utsläpp med 16 % fram till år 2020 jämfört med år 2005.

Finland har uppvisat en sjunkande trend i fråga om växthusgasutsläpp alltsedan år 2004. Enligt Statistikcentralens preliminära uppgifter (8.12.2017) ökade de totala utsläppen år 2016 dock med drygt 6 % jämfört med föregående år. År 2016 ökade utsläppen utanför utsläppshandeln (bl.a. användning av bränsle för uppvärmning av byggnader, transport exkl. flygtrafik, jordbruk, avfallshantering och användning av F-gaser) med nästan 6 % från året innan och översteg EU:s utsläppskvot med 1,1 miljoner ton. Utsläppen från avfallssektorn minskade med nästan 7 % och utsläppen från industriella processer och produkter med drygt 2 %, men inom jordbruket hölls utsläppen på så gott som samma nivå som året innan. Däremot ökade utsläppen från energisektorn med cirka 10 %. En betydande del av utsläppen från energisektorn, som inte omfattas av utsläppshandeln, kommer från trafiken, och trafikutsläppen ökade med över 13 %.

EU har fastställt ett mål för klimat- och energipolitiken som innebär att växthusgasutsläppen ska minska med minst 40 % fram till 2030 jämfört med 1990 års nivå. Inom utsläppshandelssektorn är målet en minskning på 43 % och inom den s.k. ansvarsfördelningssek-

torn 30 % jämfört med 2005 års nivå. Enligt den förordning om ansvarsfördelningen som träder i kraft under våren 2018 är utsläppsminskningmålet för Finlands del 39 % fram till år 2030 jämfört med 2005 års nivå.

När det gäller förnybar energi har EU satt upp ett mål på 38 % för Finlands del fram till år 2020. År 2016 var andelen förnybar energi av den slutliga förbrukningen 38,7 %. EU har ålagt transportsektorn en skyldighet att uppnå en andel på 10 % förnybar energi (inklusive s.k. dubbelräkning), men Finland har på nationell nivå beslutat om ett högre mål, 20 %, för år 2020. Skyldigheten för drivmedelsförsäljare att distribuera biodrivmedel säkerställer att detta mål uppnås. År 2016 var andelen förnybar energi inom transportsektorn exceptionellt låg i Finland, närmare bestämt 8,43 %. Den låga siffran beror på att skyldigheten att distribuera biodrivmedel kan jämnas ut till en lägre siffra följande år till den överstigande delen, om skyldigheten fullgörs med marginal. De preliminära uppgifterna för 2017 ger vid handen att skyldigheten kommer att fullgöras med klar marginal.

I programmet för statsminister Sipiläs regering anges som mål att andelen förnybar energi ska överstiga 50 procent av den slutliga förbrukningen, att självförsörjningsgraden ska överstiga 55 procent, att användningen av kol slopas i energiproduktionen, att den inhemska användningen av importerad olja halveras och att andelen förnybara drivmedel inom transporter höjs till 40 procent. Alla dessa mål ska uppnås före år 2030. Ett annat mål som satts upp för regeringsperioden är att Finland uppnår klimatmålen för år 2020 redan under regeringsperioden och att beskattningen ska främja utsläppsnåla energikällor.

I enlighet med energieffektivitetsdirektivets (EED) krav har regeringen satt som mål att hejda ökningen av den slutliga energiförbrukningen genom att förbättra energieffektiviteten så att (den indikativa) förbrukningen år 2020 är högst 310 TWh (26,7 Mtoe). För att genomföra energieffektivitetsdirektivet har man utarbetat en energieffektivitetslag. Det har också tagits fram en långsiktig strategi för att förbättra byggnaders energieffektivitet och en energisparplan för den statliga centralförvaltningens byggnader. En central del i Finlands energieffektivitetsarbete är energieffektivitetsavtalen mellan staten och olika branscher (industrin, servicebranscherna, kommunerna osv.). Den första avtalsperioden var 2008–2016 och i slutet av år 2016 slöts nya avtal för perioden 2017–2025.

I januari 2017 lämnade statsrådet en redogörelse till riksdagen om en nationell energi- och klimatstrategi fram till 2030¹. Redogörelsen slår fast åtgärder genom vilka Finland ska uppnå regeringsprogrammets och EU:s mål för 2030 och konsekvent närma sig en minskning av växthusgasutsläppen med 80–95 procent fram till år 2050.

¹ Statsrådets redogörelse om nationell energi- och klimatstrategi fram till 2030, Arbets- och näringsministeriets publikationer, Energi, 4/2017

Följande åtgärder och mål slås fast i den nationella energi- och klimatstrategin från år 2017:

- Finland avstår, med några undantag, från användningen av stenkol för energjändamål.
- Andelen biodrivmedel höjs till 30 procent och det införs en skyldighet att blanda flytande biobränsle in i den lätta brännolja som används i arbetsmaskiner och vid uppvärmningen, så att andelen biobränsle är 10 procent.
- Målet är att det ska finnas minst 250 000 eldrivna och 50 000 gasdrivna bilar.
- Elmarknaden utvecklas på den regionala och den europeiska nivån.
- Flexibiliteten i efterfrågan på och utbudet av el ökas, liksom även energieffektiviteten på systemnivå. Allt större vikt fästs vid aktiveringen av konsumenter och små företag för att dessa ska vidta energieffektivitetsåtgärder.

Inför åren 2018–2020 förbereds teknikneutrala anbudsförfaranden, utifrån vilka stöd beviljas för kostnadseffektiv ny elproduktion som baserar sig på förnybar energi.

- Användningen av förnybar energi ska öka så att den på 2020-talet utgör över 50 procent av den slutliga energiförbrukningen.
- Åtgärderna för att öka andelen förnybar energi och energieffektiviteten höjer självförsörjningsgraden i fråga om energi till 55 procent av den slutliga energiförbrukningen i slutet av 2020-talet.
- Andelen förnybar energi inom transportsektorn överträffar klart regeringsprogrammets mål.
- Användningen av importerad olja för inhemskt bruk halveras enligt målet.

Inom den sektor som står utanför utsläppshandeln, dvs. ansvarsfördelningssektorn, genomförs åtgärder för utsläppsminskning enligt den medellånga klimatpolitiska planen i syfte att uppnå utsläppsminskningmålet för 2030. Planen bereddades jämsides med energi- och klimatstrategin, och den överlämnades till riksdagen i form av statsrådets redogörelse i september 2017. I planen fastställdes ett antal åtgärder och mål för energi- och klimatstrategin enligt följande linjedragningar:

- Budgetreserveringar för bl.a. främjandet av en infrastruktur för eldriven trafik och biogasanvändning i trafiken, anskaffningsstöd för helt eldrivna bilar samt främjandet av kollektivtrafiken och trafiken som en form av service
- Program för främjande av gång och cykling
- Flerårig odling av organiska jordar och besöksåtgärder
- Biogasproduktion främjas.
- Statsförvaltningen frångår oljeuppvärmning av sina lokaler fram till år 2025 och uppmuntrar de övriga offentliga aktörerna att följa samma exempel.

- Möjligheten att göra avfallsförbränningen till en sektor som omfattas av utsläppshandeln utreds.
- Anordningar som innehåller F-gaser undviks i offentliga upphandlingar, och alternativa tekniker börjar införas allt effektivare.
- Användningen av biogaser i arbetsmaskiner främjas och andelen energieffektiva och utsläppsnåla arbetsmaskiner utökas via offentliga upphandlingar.
- Skatterna på uppvärmningsbränslen höjs.
- Konsumenterna sporras till att halvera sitt koldioxidavtryck före år 2030.
- Kommunernas och regionernas målinriktade klimatarbete befästs genom ett årligt stöd på 1 miljoner euro, och växelverkan inom klimatpolitiken på nationell och regional nivå stärks.

Dessutom strävar Finland efter att vara ett kolneutralt land före år 2045, då utsläppen och sänkningarna för koldioxid bör vara i balans.

Statsrådet tillsatte i början av 2016 en nationell klimatpanel i enlighet med klimatlagen för en fyraårsperiod som löper ut i slutet av 2019. Panelen är ett vetenskapligt och oberoende sakkunnigorgan, som tillsatts till stöd för planeringen av klimatpolitiken och det tillhörande beslutsfattandet.

4.4 Utbildningsmålet

Finland uppfyller EU:s allmänna mål när det gäller de båda utbildningsmålen. Avsikten är dock att utveckla utbildningen ur ett nationellt perspektiv.

Högskoleutbildning

Finlands mål är att 42 procent av åldersgruppen 30–34 år ska ha avlagt högskoleexamen. År 2016 var andelen 46,1 procent medan den år 2017 var 45,3 procent (preliminär uppgift). I visionen för högskoleutbildningen och forskningen år 2030, som publicerades hösten 2017, är målet att minst 50 procent av 25–34-åringarna ska ha avlagt en högskoleexamen (se närmare om Vision 2030 i punkt 4.2 Forsknings- och utvecklingsmålet). Högskolornas förfaranden för urvalsprov förnyas för att stödja övergången från andra stadiet till högskoleutbildning. Dessutom utökar man samarbetet mellan andra stadiet och högskolorna för att de unga ska inleda högskolestudier snabbare än förut. Genom att studievägarna görs mer flexibla, tidigare inhämtad kunskap erkänns i större utsträckning och de digitala lärandemiljöerna utökas ska det bli enklare att slutföra studierna. Samtidigt förbättras möjligheterna att kombinera arbete och studier. Undervisnings- och kulturministeriet kom överens med högskolorna om dessa mål för att påskynda övergången till arbetslivet under

förhandlingarna 2016 om avtalsperioden 2017–2020. Målen stöds genom att strategisk finansiering för högskolorna riktas till dem. Vidare beslutade regeringen att rikta tilläggsfinansiering till utveckling av utbildningen 2017 och 2018. Med hjälp av denna finansiering utökar man högskolornas samarbete när det gäller digitalisering, utveckling av undervisningen och utbildning som utgår från den studerande.

Unga som hoppat av skolan i förtid

Andelen 18–24-åringar som avbröt studierna i förtid var enligt preliminära uppgifter 8,0 procent 2017 (7,9 procent 2016). Tidiga avhopp är vanligare bland män än bland kvinnor (9,5 procent mot 6,5 procent). Målet i regeringsprogrammet är att Finland ska vara ett ledande land inom modernt och inspirerande lärande. Genom programmet Den nya grundskolan har en långsiktig utveckling av grundskolan inletts. Programmet stöder en digitalisering av undervisningen, införandet av nya läroplaner och en utveckling av lärarnas kompetens. Målet med reformerna är att förbättra inlärningsresultaten, svara på de framtida kompetensbehoven, förnya pedagogiken genom försök och göra lärandet inspirerande under hela livet. Skolornas verksamhetskultur förnyas med hjälp av kamratstöd och nätverk. En åtgärd inom programmet är att alla grundskolor får möjlighet att ha en lärare som handleder de andra lärarna i hur de utnyttjar digitaliseringen på ett ändamålsenligt sätt och stöder dem vid införandet av den nya pedagogiken. Som en del av den nya grundskolan förnyas även lärarnas grundutbildning, introduktionsutbildning och kompletterande utbildning. De strategiska riktlinjerna i utvecklingsprogrammet för lärarutbildningen, som utarbetats av Lärarutbildningsforumet, anger riktningen för lärarutbildningen i Finland och för möjligheten till kompetensutveckling under hela karriären. Riktlinjerna i utvecklingsprogrammet genomförs med hjälp av 20 program för att förnya lärarutbildningen. Lärarutbildningens strukturer, mål och verksamhetssätt förnyas. Införandet av digitalt material och nya lärandemiljöer påskyndas med hjälp av kompletterande utbildning inom digital pedagogik samt försöks- och innovationsprojekt.

Utbildningsstyrelsens innovationscenter samarbetar med utbildningsanordnarna samt stöder en systemförändring och långsiktig utvecklingsverksamhet. Innovationscentret tar fram nya sätt att finansiera skolornas utvecklingsverksamhet och förstärka ledningen av läroanstalterna och försökskulturen inom undervisningen på utbildningsområdet.

I enlighet med regeringens handlingsplan efter halvtidsöversynen av den 28 april 2017 har en reform av gymnasieutbildningen inletts. Målet för reformen är att öka gymnasieutbildningens dragningskraft som en allmänbildande utbildningsform som ger behörighet för fortsatta högskolestudier, att förbättra utbildningens kvalitet och inlärningsresultaten samt att göra övergången från studierna på andra stadiet till studier på högskolenivå smidigare. Mer individuella och flexibla studievägar, den handledning och det stöd som detta kräver, studier över läroämnesgränserna och högskolesamarbete är centrala medel för att

uppnå målen. Genom reformen utvecklas gymnasieutbildningens struktur. Avsikten är att främja införandet av mer omfattande studieperioder och studier över läroämnesgränserna samt utvecklingen av bred kompetens hos de studerande. Som mått på omfattningen av lärokurserna och de studier som ingår i dem används studiepoäng. De studerande har rätt att enligt behov regelbundet få personlig studiehandledning och annan handledning som anknyter till studierna och ansökan till fortsatta studier. Förslaget till ny gymnasielag innehåller bestämmelser om stöd till studerande som på grund av inlärningssvårigheter har svårt att genomgå studierna. Lagen innehåller även bestämmelser om utarbetandet av individuella studieplaner.

Genom reformen förstärks samarbetskyldigheten för anordnare av gymnasieutbildning, framför allt när det gäller samarbete mellan gymnasier och högskolor, i och med att en del av studierna i gymnasieutbildningens lärokurs ska ordnas i samarbete med en eller flera högskolor. Undervisningen ska dessutom ordnas så att den studerande har möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande. Begränsningarna av antalet gånger som studentexamen får tas om slopas, och utbildningsanordnaren blir skyldig att ordna prov även för den som gör om ett prov eller kompletterar sin examen. Avsikten är att gymnasielagen ska träda i kraft den 1 augusti 2019. Grunderna för läroplanen för gymnasieutbildningen kommer att förnyas 2019–2020, och de läroplaner som utarbetas med stöd av de nya grunderna ska införas hösten 2021.

4.5 Fattigdomsbekämpning

År 2010 enades Europeiska rådet om tre indikatorer för att bedöma antalet personer som riskerar fattigdom och utanförskap, nämligen den relativa fattigdomsrisk, materiell fattigdom och hushåll med låg arbetsintensitet. Om man beaktar Europeiska rådets samtliga indikatorer riskerade sammanlagt cirka 849 000 personer fattigdom eller utanförskap i Finland år 2016 (året innan 896 000). Av dessa fanns cirka 623 000 personer i låginkomst-hushåll (året innan 634 000), cirka 412 000 i hushåll med låg arbetsintensitet (året innan cirka 439 000) och cirka 113 000 i hushåll med materiell fattigdom (år innan cirka 120 000). I Finland omfattar låginkomsttagarna även studerande, vars låga inkomster vanligtvis är tillfälliga. Under uppföljningstiden från 2008 och framåt har antalet låginkomsttagare och personer i materiell fattigdom minskat medan antalet personer i hushåll med låg arbetsintensitet har ökat.

År 2016 fanns det cirka 404 020 långvariga låginkomsttagare i Finland, vilket utgjorde 7,5 procent av hela befolkningen. Antalet har minskat sedan 2013. De långvariga låginkomsttagarna är oftare kvinnor än män, men skillnaden har minskat under de senaste åren.

I början av 2017 överfördes beviljandet och utbetalningen av grundläggande utkomststöd från kommunerna till Folkpensionsanstalten (FPA). I dag får man mer heltäckande statistiska uppgifter om utkomststödet nästan i realtid, vilket gör det lättare att utveckla den sociala tryggheten och rehabiliterande åtgärder. I och med att det grundläggande utkomststödet i sin helhet överförts till FPA har även servicesystemets avgifter för att ordna tjänsterna lyfts fram. Det har lämnats in fler elektroniska ansökningar om grundläggande utkomststöd än väntat, och FPA:s enhetliga system har i någon mån minskat det stigma som tidigare förknippats med utkomststödet. Det är tills vidare svårt att dra några definitiva slutsatser om huruvida underutnyttjandet har minskat, eftersom antalet kunder som beviljas utkomststöd har minskat till följd av den högre sysselsättningsnivån medan antalet däremot har ökat till följd av att de primära förmånerna har frusits och aktiveringsmodellen inom utkomstskyddet för arbetslösa har införts.

Äldre långtidsarbetslösa vars ställning på arbetsmarknaden är särskilt svag beviljas pensionsstöd från den 1 juni 2017. Personer som fyllt 60 år och varit arbetslösa så gott som utan avbrott i fem år kan ansöka om pensionsstöd. Pensionsstödet belopp motsvarar garantipensionens fulla belopp, dvs. 760,26 euro i månaden enligt nivån för 2017. Om man beaktar ändringarnas inverkan på bostadsbidraget och beskattningen ökar den genomsnittliga pensionsstödtagarens nettoinkomster med cirka 200 euro i månaden. Pensionsstödet upphör senast när mottagaren uppnår åldern för ålderspension enligt folkpensionslagen, dvs. 65 år. Enligt bedömningar kommer pensionsstöd att betalas till cirka 5 300 personer 2017.

Som ett led i anpassningen av den offentliga ekonomin sänktes folkpensionsindexet med 0,85 procent jämfört med 2016 års nivå. Förändringen påverkar folk- och garantipensionerna samt övriga förmåner som är bundna till folkpensionsindexet, bl.a. handikappförmånerna, grunddagpenningen inom utkomstskyddet för arbetslösa, arbetsmarknadsstödet och barnförhöjningen. Förhöjningen av barnbidraget för ensamförsörjare förblev på 2016 års nivå, men i övrigt sänktes barnbidragen med 0,91 procent. Utkomststödet grunddel höjdes 2018 med ett belopp som motsvarar den normala indexjusteringen.

Minimibeloppet för rehabiliteringspenningen för unga och för personer som deltar i FPA:s yrkesinriktade rehabilitering höjdes till garantipensionsnivån från början av 2017. Ändringen främjar sysselsättningen av partiellt arbetsföra och tryggar rehabiliteringen.

För att bromsa ökningen av utgifter för det allmänna bostadsbidraget har de maximala boendeutgifter som godtas i bostadsbidraget inte höjts 2015–2017. Studerande omfattas av det allmänna bostadsbidraget sedan den 1 augusti 2017. Detta innebär att färre studerande får bostadsbidrag och att stödet beviljas dem som har stora boendekostnader i förhållande till inkomsten. Efter förändringen behandlas studerande och andra låginkomsttagare likvärdigt i fråga om bostadsbidrag. Basinkomstförsöket inleddes den 1 janu-

ari 2017. Under försöket får 2 000 arbetslösa i åldern 25–58 år en basinkomst på 560 euro i månaden utan villkor eller behovsprövning. Försöket pågår i två år. Syftet med försöket är att undersöka hur man kan förändra det sociala trygghetssystemet så att det motiverar till arbete och bättre motsvarar förändringarna i arbetslivet. Samtidigt vill man förenkla förmånssystemet. Regeringen beställde även en utredning om inkluderande social trygghet som publicerades i februari 2017. Eventuella fortsatta åtgärder övervägs under våren. I forskningsgruppens rapport granskas hur det nuvarande sociala trygghetssystemet, framför allt utkomstskyddet för arbetslösa och vuxensocialarbetet, i större utsträckning skulle kunna användas till att utveckla arbetslösas kompetens, förebygga utestängning från arbetsmarknaden och sänka sysselsättningströskeln.

Med stöd av utredningen om inkluderande social trygghet har en styrgrupp utsetts för att utforma försök med aktiverande social trygghet och en modell för aktivitetsbaserad inkomst för unga. Styrgruppens mandatperiod fortsätter t.o.m. den 31 mars 2019. Syftet är att främja delaktighet, välfärd, arbetslivsfärdigheter och inriktning mot arbetslivet för människor i arbetsför ålder som står utanför arbetsliv och studier samt att förebygga socialt utanförskap. Den aktiverande sociala tryggheten kan uppmuntra och förbättra människors möjligheter till aktiv verksamhet. Som underlag för modellen med aktivitetsbaserad inkomst för unga används förslag som professor Heikki Hiilamo lade fram 2017. I den fortsatta bearbetningen av förslagen preciseras beskrivningen av nuläget och den aktivitetsbaserade inkomstens grundläggande struktur, fastställs nivåerna för den aktivitetsbaserade inkomsten och görs mekanismerna för uppmuntran tydligare. Efter att modellen utarbetats görs en bedömning av om en aktivitetsbaserad inkomst kan tas i bruk.

5 Eu-fonder

Partnerskapsöverenskommelsen är ett ramdokument som sammanställer åtgärder, resultat och samordning när det gäller EU:s struktur- och investeringsfonder (ESI). Det har utformats med utgångspunkt i de strategiska målen och de största utmaningarna i Europa 2020-strategin, i det nationella åtgärdsprogrammet för strategin och i rådets landsspecifika rekommendationer. I partnerskapsöverenskommelsen som godkändes 2014 beaktas de landsspecifika rekommendationer som rådet gav i samband med 2014 års planeringstermin i fråga om följande utmaningar: en breddning av basen för forskning och innovation, sämre konkurrenskraft för företag och färre tjänster i glest befolkade områden, arbetslöshet (framför allt unga, äldre och långtidsarbetslösa), förändrade kompetensbehov och smidiga övergångar mellan utbildning och arbete, utestängning från arbetslivet, allt större skillnader i välfärd och hälsa samt ökande ojämlikhet.

Via ESI-fonderna stöds de nationella mål som är knutna till Europa 2020-strategin. Målet för sysselsättningsgraden främjas genom att man stöder förnyelse och tillväxt i företag samt förbättrar arbetskraftens kunnande och anställbarhet utgående från behoven i arbetslivet. Av strukturfondsprogrammets åtgärder för offentlig finansiering är över 40 procent direkt kopplade till FoU-verksamhet, vilket utgör cirka 3,5 procent av hela landets FoU-utgifter. Om man beaktar den privata finansiering som programmet genererar blir andelen dock betydligt större. De regionala skillnaderna är stora – i flera landskap utgör ERUF-stöd den viktigaste finansieringskällan för FoU-verksamhet.

Via programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland finansieras projekt som främjar samarbete mellan företag på landsbygden samt forskning, utveckling och innovation. I programmet ingår EIP-finansiering (European Innovation Partnership), som har visat sig vara ett framgångsrikt redskap för att främja forskning samt innovationer som gäller den praktiska tillämpningen. Via programmet finansieras även åtgärder som främjar landsbygdens tillgång till bredbandsförbindelser samt digitalisering.

Europeiska havs- och fiskerifondens operativa program för Finland har som centralt mål att skapa en konkurrenskraftig verksamhetsmiljö för fiskerinäringen och möjliggöra hållbar tillväxt och förnyelse inom branschens värdekedja. I detta sammanhang betonas fram-

för allt vikten av att stödja innovativ verksamhet i fiskerikluster, skapa ett mervärde och främja djärva försök.

Europa 2020-strategins klimatmål stöds via strukturfondsprogrammet för Fastlandsfinland genom finansiering till ERUF-projekt som främjar låga koldioxidutsläpp och som fokuserar på att främja energieffektiviteten i små och medelstora företag samt utveckla förnybar energi och energieffektiva lösningar. Dessutom utvärderar alla ERUF- och ESF-projekt sin verksamhet med tanke på en hållbar utveckling. Även programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland stöder projekt som främjar en bioekonomi och en cirkulär ekonomi och som har en stark koppling till klimat- och miljömålen. Med hjälp av de redskap som landsbygdsprogrammet erbjuder främjar man dessutom Östersjöns och andra vattendrags tillstånd och eftersträvar lösningar för en hållbar livsmedelsproduktion. Via EHFF stöds olika åtgärder som främjar en hållbar utveckling, bl.a. åtgärder som gäller skötseln av vattensystemen och en förbättring av deras tillstånd. Prioriteringen integrerad havspolitik utgör en separat del inom fonden, där målet är att samordna olika politikområden i frågor som gäller havet och att stärka "blå tillväxt", dvs. ekonomisk tillväxt i marina näringar.

Målet som gäller personer som avlagt högskoleexamen främjas med hjälp av ESF-projekt för att utveckla handlednings- och rådgivningstjänster samt exempelvis sakkunnignätverk för arbetsgivare, lärare och handledare samt nya undervisnings- och studiemetoder. Avhopp från utbildningen minskas med hjälp av projekt där man bl.a. förbättrar de studerandes förmåga att hantera sin vardag, främjar ett multiprofessionellt samarbete och utvecklar individuella studievägar för de studerande. Man strävar efter att minska antalet personer som riskerar fattigdom och utanförskap med hjälp av olika ESF-projekt som främjar arbetslösa och partiellt arbetsföra personers tillträde till arbetsmarknaden genom olika stödåtgärder och genom att utveckla servicemodeller. Tredje sektorns nära kontakter med kunderna och olika tjänster med låg tröskel har visat sig fungera bra. Trots åtgärderna är ungdomsarbetslösheten fortfarande hög och omfattar cirka 20 procent av arbetskraften. EU har inte beviljat Finland några särskilda anslag för ungdomsarbetslöshet.

Av de landsspecifika rekommendationerna 2017 innebär särskilt rekommendationen att vidta riktade åtgärder för en aktiv arbetsmarknadspolitik och att främja företagande sådana åtgärder som kan få stöd via ESI-fonderna. ESF-projekten har som mål att utveckla offentliga arbetskraftstjänster, erbjuda arbetslösa utbildning, arbetsträning och stödarbete samt öka deltagandet. Med hjälp av ESF-stöd utvecklas företagarnas kompetens och kompetensen hos företagets och andra organisationers personal i syfte att öka produktiviteten och välbefinnandet i arbetet. ERUF medfinansierar företagare som inleder eller nyligen har inlett sin verksamhet och personer som har för avsikt att bli företagare samt stöder små och medelstora företag som växer och utvecklas. ERUF hjälper dessutom företagen att utveckla sin verksamhetsmiljö och sina nätverk. Enligt uppskattning riktas sammanlagt

drygt 70 procent av ERUF-finansieringen och cirka 80 procent av ESF-finansieringen direkt till projekt med anknytning till de landsspecifika rekommendationerna.

Även Europeiska landsbygdsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden stöder företagens utvecklingsarbete och kompetens. Via programmet för utveckling av landsbygden finansieras utveckling av företag på landsbygden, investeringar med förnyelse som mål samt kompetensen inom landsbygdsföretag. Den finansiering som riktas till Leader-grupperna gör det möjligt att öka deltagandet och kompetensen bland landsbygdens lokalin-vånare och bidrar till nya lösningar, t.ex. för att organisera tjänster som tillhandahålls på landsbygden. Smart Villages är ett initiativ från kommissionen som har som mål att öka landsbygdens livskraft. Med hjälp av redskapen inom programmet för utveckling av landsbygden kan man effektivt svara på detta initiativ. Smarta lösningar finansieras via såväl NTM-centralerna som Leader-grupperna. Även EHFF stöder en utveckling med ett lokalt perspektiv via fiskerinäringens lokala aktionsgrupper. De åtgärder som får stöd via EHFF stöder framför allt den landsspecifika rekommendationen om ökad konkurrenskraft och ökat företagande samt en mindre administrativ börda.

6 Institutionella frågor och intressegruppers delaktighet

6.1 Beredning av nationella reformprogrammet och intressenters delaktighet

Finlands grundlag innehåller bestämmelser om den nationella beredningen av beslut som fattas av EU. Enligt bestämmelserna svarar regeringen för den nationella beredningen av EU-ärenden och beslutar om Finlands åtgärder som hänför sig till dem.

EU-ärenden bereds vid de behöriga ministerierna, vid behov i samarbete med andra ministerier, och koordineras genom samordningssystemet för EU-ärenden, dvs. i sektionerna inom kommittén för EU-ärenden och vid behov i EU-ministerutskottet.

Riksdagen har med stöd av grundlagen omfattande rättigheter att få information om EU-ärenden. Syftet med bestämmelserna är att säkerställa riksdagens möjlighet att påverka innehållet i beslut som fattas av EU. Riksdagen deltar i utformningen av det nationella ställningstagandet under hela berednings- och förhandlingsprocessen i EU. Riksdagens ståndpunkter ligger till grund för regeringens agerande i EU.

Det nationella reformprogrammet föredras för riksdagen. Reformprogrammet lades fram för EU-ministerutskottet den 6 april och vid statsrådets allmänna sammanträde den 13 april. Riksdagen har informerats om beredningen av det nationella reformprogrammet med en E-skrivelse den 13 april 2018.

6.2 Intressenters delaktighet i beredningen av centrala förnyelseprojekt

Intressentgrupperna deltar i arbetet med social- och hälsovårdsreformen på flera olika nivåer. Vid den riksomfattande beredningen deltar olika intressentgrupper i arbetsgrupper-

na och de hörs också i samband med yttrandena. I landskapen innebär genomförandet en mer praktisk planering av vardagen, och landskapen har involverat intressentgrupperna utifrån situationen i det aktuella landskapet. Typiska samarbetspartner är olika organisationer samt företagare i landskapet. Arbetsmarknadsorganisationerna har deltagit i beredningen av de bestämmelser som gäller personalen. Samarbetet med intressentgrupperna blir mer intensivt när lagpaketet har stadfäst och landskapsfullmäktige utsetts. Det är säkrare att avtala om samarbete med stöd av en lag. Intressentgruppernas deltagande när det gäller att tillhandahålla och utveckla tjänster är mycket viktigt och ökar också medborgarnas möjligheter att påverka.

Inom ramen för transportbalksprojektet bereddes en ny lag som omfattar alla transports-lag och som utnyttjar och stöder digitaliseringen. Riksdagen har senare döpt om transportbalken till lagen om transportservice. Projektets första fas delades in i tre större teman (marknaden, tjänster och information). Tre arbetsgrupper, som var öppna för alla intresserade, inrättades för att utveckla dessa teman. Ett tjugotal tematiska möten ordnades för intressentgrupperna. Mötena kunde följas i realtid på internet och det var också möjligt att ställa frågor och lämna kommentarer anonymt. Efter mötena var inspelningar från dem tillgängliga på kommunikationsministeriets webbplats, och de var mycket populära.

För uppföljning av arbetet inrättades en uppföljningsgrupp, där intressentgrupperna (branschens aktörer, kunder, olika organisationer, offentliga organ) har varit välrepresenterade. De tjänstemän som ansvarade för beredningen av projektet deltog också flitigt i olika evenemang och forum, där de presenterade projektets mål och de reformer som övervägdes. Separata förhandlingar fördes med de viktigaste intressentgrupperna. Man försökte också nå medborgarna bl.a. via ministerns chatt på Facebook. Den första fasen av lagen om transportservice bereddes enligt en snäv tidsplan, vilket förutsatte flexibilitet i processens olika skeden. Lagen om transportservice var det första projekt som granskades av det nya rådet för bedömning av lagstiftningen, som inrättats av statsrådet. Samarbetet med intressentgrupperna ges även särskild uppmärksamhet i samband med verkställigheten av lagen.

FINANSMINISTERIET

Snellmansgatan 1 A
PB 28, 00023 Statsrådet
Telefon 0295 160 01
Telefax 09 160 33123
www.vm.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)

ISBN 78-952-251-939-9 (pdf)

April 2018